

Tomková, A. (2018). *Portfolio v perspektivě reflektivně pojatého vzdělávání učitelů*. Praha: Pedagogická fakulta UK. 315 s. ISBN 978-80-7290-982-7.

Abstrakt

Klíčovým tématem této monografie je profesní portfolio v reflektivně pojatém vzdělávání budoucích učitelů. Monografie má charakter teoreticko-empirické práce, ve které byl sledován následující cíl: s oporou o zahraniční i domácí odborné zdroje prezentovat, analyzovat a diskutovat možnosti a meze využívání profesních portfolií ve vzdělávání učitelů, respektive v reflektivně pojatém vzdělávání budoucích učitelů.

Monografie je strukturována do čtyř hlavních kapitol. První kapitola se věnuje kontextům tématu práce, tj. proměnám učitelské profese a nárokům na učitele a přístupům k vysokoškolskému vzdělávání. Ve druhé kapitole je rozpracována problematika reflektivního pojetí přípravného vzdělávání učitelů, včetně hlavních prostředků rozvoje reflektivity studentů učitelství. Třetí kapitola se zaměřuje na teorii, praxi a výzkumné rozpracování problematiky profesních portfolií ve vzdělávání budoucích, ale i praktikujících učitelů.

Pedagogické portfolio je zakotveno v teorii rozpracovávající pojetí učitelství jako reflektivní praxe, kde je reflektivita chápána jako trvalý princip učitelské profesionality a jako základní princip reflektivního přístupu ke vzdělávání budoucích učitelů. Reflektivní přístup ve vzdělávání a práce s profesním portfoliem vychází ze sociokonstruktivistických teorií učení, teorie metakognitivního učení a teorie kooperativního učení. Teoretická východiska monografie jsou cíleně inspirována zvláště frankofonními odbornými zdroji.

Obsahem čtvrté kapitoly monografie je reflektivně-deskriptivní studie konkrétního případu zavádění a využívání pedagogického portfolia ve studijním programu Učitelství pro 1. stupeň základní školy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Cílem této studie bylo popsat, reflektovat a posoudit koncepci, implementaci, výsledky, podmínky a perspektivy práce s pedagogickým portfoliem v konkrétním koncepčním záměru v komplexnosti, autentičnosti a vývojové dynamice.

Při zpracování reflektivně-deskriptivní studie byly využity standardní výzkumné metody (akční výzkum, obsahová analýza reflektivních úkolů a pedagogických portfolií) a výsledky z dílčích výzkumných sond. Konkrétní příklady byly využity jako příklady ilustrativní. K ověření obsahové validity studie byly využity rozhovory vycházející z charakteristiky hloubkového polostrukturovaného rozhovoru (konzultační rozhovory), a metoda komunikační validizace (fórum).

V chronologicky zpracované reflektivní případové studii je pedagogické portfolio představeno jako funkční nástroj rozvoje reflektivity studentů učitelství, reflexe profesního učení a rozvoje profesní identity. Bylo identifikováno, že jde o nástroj, který podporuje integraci obsahů a výsledků profesního učení studentů multioborového studia. Bylo doloženo, že pedagogické portfolio pomáhá integrovat formativní hodnocení do procesů profesního učení, proměňuje sumativní hodnocení a přispívá k autentickému hodnocení studentů učitelství. Silné stránky i případná rizika pedagogického portfolia v daném koncepčním záměru byla zvažována v souvislosti s reálnými a nutnými podmínkami.

Tomková, A. *The role of portfolios in reflectively conceived teacher education.*

Abstract

The central focus of this monograph is the investigation of professional portfolios and their usage in the reflective type of education of future teachers. The monograph has a character of theoretical and empirical study with the following goal: With the help of international and Czech professional sources, it aims to present, analyse and discuss the options and boundaries of professional portfolios in teacher education, and in a reflective conception of future teachers' education respectively.

The monograph is composed of four main chapters. The first chapter focuses on the contexts of the topic, on the transformations of the teaching profession, demands on teachers and university education approach. The second chapter elaborates on the issues related to reflective approaches to preparatory teacher education, including the main means used to develop a reflective practice of teacher students. The third chapter deals with the theory, practice, and research in the field of professional portfolios in the education of both future and current teachers.

The pedagogical portfolio is based on the theory processing the concept of teaching as a reflective practice where reflectivity is perceived as a permanent principle of teacher professionalism and as an elementary principle of a reflective approach to the education of future teachers. A reflective approach to education and work with the professional portfolio is based on socio-constructivist theories of learning, metacognitive learning theory and cooperative learning theory. The theoretical background of the monograph is based mainly on Francophone professional sources.

The fourth chapter of the monograph introduces a reflective descriptive case study of implementation and utilization of pedagogical portfolio within the elementary school teacher programme at the Faculty of Education, Charles University in Prague. The aim of the study was to describe, reflect upon and evaluate the concept, implementation, outcomes, conditions, and perspectives of employing the professional portfolio in a specific conceptual design in its complexity, authenticity, and evolution dynamics.

The standard research methods (action research, content analysis of reflective tasks and pedagogical portfolios) and the results of partial research probes were used during the development of the reflective-descriptive study. Specific examples have been used as illustrative examples. To verify the content validity of the study, interviews based on the characteristics of the in-depth semi-structured interview (consultation interviews) and the method of communication validation (forum) were used.

A chronologically-based reflective case study introduces the pedagogical portfolio as an effective tool for the development of reflective thinking by teacher students, including reflections of professional study and the development of professional identity. It was identified that this tool supports the integration of the contents and results of the professional studies of students who study multiple subject disciplines. It was proved that the pedagogical portfolio helps integrate the formative assessment into the professional study processes and that it transforms the summative assessments and supports the authentic assessment of teacher students. In the given conceptual design, the strengths, as well as the potential risk of pedagogical portfolios, were considered in relation to real conditions and mandatory requirements.